

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลจากการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานโครงการเมืองเจ้าตากสิน ถิ่นเมืองตากน่านอยู่ ส่วนมิติเมืองสะอาด

กลุ่มตัวอย่างที่จะใช้ในการศึกษานี้มีอยู่ 3 กลุ่ม ซึ่งคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จากชุมชนที่มีความโดดเด่นและได้รับรางวัลจากการประกวดชุมชนสะอาด คือชุมชนหัวเดียด โดยแบ่งการศึกษาดังนี้คือ 1) กลุ่มเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองตาก 10 คน 2) ประธานและกรรมการชุมชนหัวเดียด 10 คน 3) ประชาชนในชุมชนหัวเดียด 40 คน ซึ่งผลการศึกษาโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก แบ่งการนำเสนอผลการวิจัยออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง
2. ข้อมูลการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างส่วนของเจ้าหน้าที่ เกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการเมืองเจ้าตากสิน ถิ่นเมืองตากน่านอยู่ ส่วนมิติเมืองสะอาด
3. ข้อมูลการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างส่วนของผู้นำชุมชน เกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการเมืองเจ้าตากสิน ถิ่นเมืองตากน่านอยู่ ส่วนมิติเมืองสะอาด
4. ข้อมูลการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างส่วนของประชาชนในชุมชนหัวเดียด เกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการเมืองเจ้าตากสิน ถิ่นเมืองตากน่านอยู่ ส่วนมิติเมืองสะอาด

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ตาราง 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างโดยแบ่งตามเพศ

เพศ	เจ้าหน้าที่		ผู้นำชุมชน		ชาวบ้านในชุมชน	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชาย	1	10.0	5	50.0	18	45
หญิง	9	90.0	5	50.0	22	55
รวม	10	100.0	10	100.0	40	100.0

จากตาราง 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างในส่วนของเจ้าหน้าที่แบ่งเป็นเพศชายจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 10 และเพศหญิงจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 90 กลุ่มตัวอย่างในส่วนของผู้นำชุมชนแบ่งเป็นเพศชายจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 50 และเพศหญิงจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 50 และกลุ่มตัวอย่างในส่วนของชาวบ้านในชุมชนแบ่งเป็นเพศชายจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 45 และเพศหญิงจำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 55

ตาราง 2 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างโดยแบ่งตามช่วงอายุ

อายุ	เจ้าหน้าที่		ผู้นำชุมชน		ชาวบ้านในชุมชน	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 20 ปี	0	0	0	0	1	2.5
21-30 ปี	4	40	0	0	5	12.5
31-40 ปี	3	30	0	0	11	27.5
41-50 ปี	3	30	3	30	7	17.5
51-60 ปี	0	0	7	70	10	25
61 ปีขึ้นไป	0	0	0	0	6	15
รวม	10	100.0	10	100.0	40	100.0

จากตาราง 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างในส่วนของเจ้าหน้าที่แบ่งเป็นช่วงอายุ 21-30 ปี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 40 ช่วงอายุ 31-40 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 30 และช่วงอายุ 41-50 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 30

กลุ่มตัวอย่างในส่วนของผู้นำชุมชนแบ่งเป็นช่วงอายุ 51-60 ปี จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 70 และช่วงอายุ 41-50 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 30

กลุ่มตัวอย่างในส่วนของชาวบ้านในชุมชนแบ่งเป็นช่วงอายุ 31-40 ปี จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 27.5 ช่วงอายุ 51 - 60 ปี จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 25 ช่วงอายุ 41-50 ปี จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 17.5 อายุมากกว่า 60 ปี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 15 อายุ 21 - 30 ปี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 12.5 และต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.5 ตามลำดับ

ตาราง 3 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างโดยแบ่งตามสถานภาพสมรส

สถานภาพสมรส	เจ้าหน้าที่		ผู้นำชุมชน		ชาวบ้านในชุมชน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
โสด	6	60	0	0	8	20
สมรส	4	40	8	80	24	60
หย่า	0	0	1	10	0	0
แยกกันอยู่	0	0	1	10	3	7.5
อื่นๆ	0	0	0	0	5	12.5
รวม	10	100.0	10	100.0	40	100.0

จากตาราง 3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างในส่วนของเจ้าหน้าที่ที่มีสถานภาพโสด จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 60 และสถานภาพสมรส จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 40 ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างในส่วนของผู้นำชุมชนมีสถานภาพสมรส จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 80 หย่า จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 10 และแยกกันอยู่จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 10 ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างในส่วนของชาวบ้านในชุมชนมีสถานภาพสมรส จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 60 สถานภาพโสดจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 20 หย่าจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 12.5 และแยกกันอยู่จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 7.5 ตามลำดับ

ตาราง 4 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างโดยแบ่งตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	เจ้าหน้าที่		ผู้นำชุมชน		ชาวบ้านในชุมชน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ประถมศึกษา	0	0	5	50	20	50
มัธยมศึกษาตอนต้น	0	0	3	30	12	30
มัธยมศึกษาตอนปลาย	0	0	0	0	3	7.5
อนุปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	0	0	0	0	1	2.5
ปริญญาตรี	10	100	2	20	4	10
รวม	10	100.0	10	100.0	40	100.0

จากตาราง 4 พบว่า กลุ่มตัวอย่างในส่วนของเจ้าหน้าที่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี ทั้งหมด 10 คน คิดเป็นร้อยละ 100

กลุ่มตัวอย่างในส่วนของผู้นำชุมชน ส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 50 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 30 และระดับปริญญาตรีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 20 ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างในส่วนของชาวบ้านในชุมชนส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 50 ต่อมาคือระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 30 ในระดับปริญญาตรีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 10 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 7.5 และระดับอนุปริญญาตรีหรือเทียบเท่าจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.5

ตาราง 5 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างโดยแบ่งตามอาชีพ

อาชีพ	เจ้าหน้าที่		ผู้นำชุมชน		ชาวบ้านในชุมชน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ได้ประกอบอาชีพ / แม่บ้าน	0	0	1	10	12	30
ค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว	0	0	4	40	2	5
รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ	9	90	2	20	4	10
พนักงานบริษัท / ห้างร้าน	0	0	0	0	2	5
รับจ้างทั่วไป	1	10	3	30	18	45
นักเรียน / นักศึกษา	0	0	0	0	2	5
รวม	10	100.0	10	100.0	40	100.0

จากตาราง 5 พบว่า กลุ่มตัวอย่างในส่วนของเจ้าหน้าที่เป็นข้าราชการจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 90 และลูกจ้างจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 10 ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างในส่วนของผู้นำชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัวจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 40 รับจ้างทั่วไปจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 30 รับราชการ/รัฐวิสาหกิจจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 20 และไม่ได้ประกอบอาชีพ/แม่บ้านจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 10 ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างในส่วนของชาวบ้านในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 45 ลำดับต่อมาก็คือไม่ได้ประกอบอาชีพ/แม่บ้านจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 30 รับราชการ/รัฐวิสาหกิจจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 10 สุดท้ายคืออาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัวจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 5 พนักงานบริษัท/ห้างร้านจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 5 และนักเรียน/นักศึกษาจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 5 ตามลำดับ

ตาราง 6 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างโดยแบ่งตามรายได้ต่อเดือน

รายได้ต่อเดือน	เจ้าหน้าที่		ผู้นำชุมชน		ชาวบ้านในชุมชน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 3000 บาท	0	0	2	20	12	30
3001-6000	0	0	6	60	22	55
6001-9000	5	50	0	0	1	2.5
9001-12000	2	20	0	0	3	7.5
มากกว่า 12000 บาท	3	30	2	20	2	5
รวม	10	100.0	10	100.0	40	100.0

จากตาราง 6 พบว่า กลุ่มตัวอย่างในส่วนของเจ้าหน้าที่โดยแบ่งตามรายได้ต่อเดือน คือ 6001 – 9000 บาท จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 50 ลำดับต่อมาคือมากกว่า 12000 บาท จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 30 และ 9001 -12000 จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 20 ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างในส่วนของผู้นำชุมชนโดยแบ่งตามรายได้ต่อเดือน คือ 3001 – 6000 บาท จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 60 ลำดับต่อมาคือมากกว่า 12000 บาท จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 20 และต่ำกว่า 3000 จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 20 ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างในส่วนของชาวบ้านในชุมชนโดยแบ่งตามรายได้ต่อเดือน คือ 3001 – 6000 บาท จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 55 ลำดับต่อมาคือต่ำกว่า 3000 บาท จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 30 และ 9001 -12000 จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 7.5 รายได้มากกว่า 12000 จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 5 และ 6001-9000 บาท จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.5 ตามลำดับ

2. ข้อมูลการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างส่วนของเจ้าหน้าที่ เกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการเมืองเจ้าตากสิน ถิ่นเมืองตากน่าอยู่ ส่วนมิติเมืองสะอาด

2.1 ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการดำเนินงานและการมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่ในโครงการเมืองเจ้าตากสิน ถิ่นเมืองตากน่าอยู่ ส่วนมิติเมืองสะอาด

แหล่งข้อมูลโครงการเมืองเจ้าตากสิน ถิ่นเมืองตากน่าอยู่ ส่วนมิติเมืองสะอาดที่เจ้าหน้าที่ได้รับทราบจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ตามลำดับดังนี้คือ นโยบายของนายกเทศมนตรีเมืองตาก, กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลเมืองตาก และเพื่อนร่วมงาน

โดยเจ้าหน้าที่ทั้งหมดที่ปฏิบัติงานของโครงการฯ ทราบวัตถุประสงค์หลักของโครงการฯ เป็นอย่างดี กล่าวคือ ต้องการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการรักษาความสะอาดบ้านเรือน การแยกและกำจัดขยะที่ถูกต้อง ปรับภูมิทัศน์ในชุมชนให้น่าอยู่ และเป็นการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาล

บทบาทของเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองตากที่มีส่วนในการดำเนินโครงการฯ ได้แก่ การเป็นแกนนำของโครงการและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการฯ เพื่อเป็นแบบอย่างให้กับประชาชนถือว่าบทบาทที่มีความสำคัญที่สุด บทบาทต่อมาคือการเข้ามามีส่วนร่วมและสนองต่อนโยบายของผู้บริหาร และการอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในลำดับต่อมา โดยบทบาทที่กล่าวมานั้นล้วนมีผลดีทั้งสิ้นในการดำเนินการของโครงการฯ แต่บุคคลที่มีความรับผิดชอบในการดำเนินการโครงการไม่ควรเปลี่ยนความรับผิดชอบไปยังบุคคลอื่นๆ บ่อย เพราะอาจทำให้งานและกิจกรรมต่างๆ ของโครงการขาดความต่อเนื่องได้

ด้านการมีส่วนร่วมในโครงการฯ ของเจ้าหน้าที่โดยเจ้าหน้าที่ทั้งหมดที่ปฏิบัติงานของโครงการฯ มีส่วนร่วมในโครงการดังต่อไปนี้คือ สนับสนุนโครงการให้มีกิจกรรมเกิดขึ้น รณรงค์ให้ชาวบ้านในชุมชนให้ความร่วมมือในกิจกรรม รวมทั้งการเข้าร่วมกิจกรรมที่ได้จัดขึ้นด้วย โดยสาเหตุในการเข้าร่วมโครงการฯ นั้น เพราะตนเองมีความรับผิดชอบโดยตรงเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการฯ และต้องทำงานไปพร้อม ๆ กับการเข้าร่วมกิจกรรมของคนในชุมชนจึงทำให้ได้เข้าร่วม กิจกรรมของโครงการอย่างต่อเนื่อง นอกจากนั้น เจ้าหน้าที่เทศบาลที่เข้าร่วมโครงการฯ ยังเล็งเห็นผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นในการเข้าร่วมโครงการฯ นี้ เช่น บ้านเมืองมีการพัฒนาเพื่อความสะอาดเป็นระเบียบ เป็นต้น

ตัวอย่างการสัมภาษณ์ถึงบทบาทของเจ้าหน้าที่เทศบาลที่มีต่อโครงการฯ เช่น

“เจ้าหน้าที่เทศบาลควรจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมโครงการเมืองเจ้าตากสิน เพื่อให้เป็นแบบอย่างให้กับประชาชน”

“อำนวยความสะดวกให้กับประชาชน”

“ควรต้องเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการเพื่อให้เป็นแบบอย่างให้กับบุคคลอื่น”

ประโยชน์ที่เจ้าหน้าที่ได้รับจากการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการฯ ได้แก่ ชุมชนมีความสะอาด เป็นระเบียบ สวยงามมากขึ้น เป็นประโยชน์ลำดับแรกที่เจ้าหน้าที่สังเกตเห็นว่า เกิดขึ้นในชุมชนอย่างเห็นได้ชัด เจ้าหน้าที่ยังได้มีส่วนร่วมและเข้าถึงประชาชนในชุมชนมากขึ้น มีความเข้าใจในกระบวนการและวิธีการดำเนินงานของโครงการเพื่อนำไปพัฒนาในส่วนอื่น ๆ ของชุมชนต่อไป นอกจากนี้ ผลประโยชน์ที่ตามมาจากการเข้าร่วมโครงการฯ คือ ปริมาณขยะมีลดลง มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการคัดแยกขยะ และมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงขึ้น ประโยชน์ที่เจ้าหน้าที่ได้รับจากโครงการฯ สามารถแยกได้เป็น 3 ด้าน สามารถสรุปได้ดังนี้

ประโยชน์ต่อตนเอง คือ สร้างจิตสำนึกให้กับตนเองในการรักษาความสะอาดมากขึ้น มีประสบการณ์ในการทำงานและกิจกรรมต่างๆ ของโครงการฯ

ประโยชน์ต่อครอบครัว คือ สร้างความเป็นระเบียบให้กับครอบครัวในเรื่องความสะอาด

ประโยชน์ต่อชุมชน คือ ชุมชนมีความน่าอยู่มากขึ้น มีการสร้างสรรค์โครงการต่างๆ ให้เกิดขึ้นในชุมชน และสร้างความสามัคคีให้กับคนในชุมชน

ตัวอย่างของประโยชน์ของการเข้าร่วมโครงการฯ เช่น

“สังเกตเห็นถึงประโยชน์จากโครงการนี้ เพราะมติด้านเมืองสะอาดเป็นประเด็นที่น่าสนใจ และมันอยู่ใกล้ชิดกับตัวข้าพเจ้า”

“จะได้ช่วยให้บ้านเมืองสะอาด”

“ต้องการเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ที่จะต้องมีจิตสำนึกและเข้ามามีส่วนร่วมกับชุมชน เพื่อให้ชุมชนสะอาดมากขึ้น”

ด้านการเสนอกิจกรรมที่จะให้มีเกิดขึ้นในโครงการฯ เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ ได้เสนอกิจกรรมคือ การรณรงค์เรื่องการรักษาความสะอาด การรณรงค์เรื่องการปลูกต้นไม้ และการคัดแยกขยะ

เจ้าหน้าที่ของโครงการฯ ทุกคนมีส่วนร่วมในการชักชวนผู้อื่นเข้าโครงการฯ เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในชุมชน เช่น การแยกขยะ และอาจมีการขยายผลไปสู่โครงการอื่นๆ ได้

ในโครงการฯ นี้เจ้าหน้าที่ทุกคนคิดว่าเป็นโครงการที่มีคนเข้าร่วมโครงการฯ เป็นจำนวนมากและได้รับความร่วมมือของประชาชนในระดับสูงด้วยเพราะเป็นประโยชน์ต่อตนเองและชุมชนโดยสิ่งที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดคือทำให้บ้านเมืองมีความสะอาดน่าอยู่มากขึ้น เช่น มีการรักษาความสะอาดในบ้านเรือนของตนเอง การแยกขยะ เป็นต้น

ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นในโครงการฯ เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่กล่าวว่า สภาพพื้นที่ของแต่ละชุมชนมีความแตกต่างกัน จึงอาจทำให้การทำงานมีสิ่งที่จะต้องปรับตามสภาพของแต่ละพื้นที่ด้วย และในบางครั้งประชาชนอาจจะไม่ให้ความร่วมมือ จึงอาจจำเป็นต้องเพิ่มการประชาสัมพันธ์และการกระตุ้นในประชาชนในชุมชนที่มีความมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้นและปลูกจิตสำนึกให้กับประชาชนอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่บางรายกล่าวถึงปัญหาของรถขยะที่มีสภาพการใช้งานที่ไม่ดีและมีจำนวนน้อย ดังนั้น จึงควรเพิ่มรถขยะเพื่อการดำเนินโครงการที่สะดวกมากยิ่งขึ้น

ตัวอย่างของปัญหาในการดำเนินโครงการฯ ในทัศนะของเจ้าหน้าที่ เช่น

“สภาพพื้นที่ของแต่ละชุมชน มีสภาพพื้นที่แตกต่างกัน”

“สภาพของภูมิประเทศบางพื้นที่ดูแลง่าย บางพื้นที่เป็นชานเมืองจึงมีปัญหาเรื่องวัชพืช”

“ต้องกระตุ้นและชักจูงสมาชิกในชุมชนมามีส่วนร่วมในการรักษาความสะอาด”

“ประชาชนบางคนยังติดความเคยชิน ทิ้งขยะไม่เป็นที่เป็นทาง”

“มีชาวบ้านบางคนยังให้ความร่วมมือไม่เต็มที่”

“มีรถเก็บขยะน้อย สภาพการใช้งานเก่ามาก”

โครงการนี้มีผลต่อการสร้างเครือข่ายในการมีส่วนร่วมทางสังคม ซึ่งได้แก่ การสร้างจิตสำนึกให้แก่ตนเองที่มีต่อสังคม สร้างความสามัคคีในชุมชนเรื่องความสะอาด และเพื่อการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืนต่อไป

3. ข้อมูลการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างส่วนของผู้นำชุมชน เกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการเมืองเจ้าตากสิน ถิ่นเมืองตากน่านอยู่ ส่วนมิติเมืองสะอาด

3.1 ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการดำเนินงานและการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในโครงการเมืองเจ้าตากสิน ถิ่นเมืองตากน่านอยู่ ส่วนมิติเมืองสะอาด

แหล่งข้อมูลโครงการเมืองเจ้าตากสิน ถิ่นเมืองตากน่านอยู่ ส่วนมิติเมืองสะอาดที่ผู้นำชุมชนได้รับทราบจากเทศบาลเมืองตากเป็นหลัก นอกจากนี้ ยังมีแหล่งข้อมูลที่ผู้นำชุมชนได้รับข้อมูลข่าวสาร ได้แก่ นโยบายผู้บริหาร เสียงตามสาย และประธานชุมชน ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า แหล่ง ข้อมูลที่ผู้นำชุมชนได้รับนั้นมาจากหลายช่องทาง

ผู้นำชุมชนทั้งหมดได้อธิบายถึงวัตถุประสงค์ของโครงการฯ ไว้ดังนี้คือ ต้องการให้ชุมชน น่านอยู่ สะอาด เป็นระเบียบ ลำดับต่อมาคือเพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็ง และสุดท้ายคือมีปริมาณขยะที่ลดลง

ผู้นำชุมชนเหล่านี้ได้กล่าวถึงสิ่งที่ได้รับการสนับสนุนเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการฯ จากเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองตากดังต่อไปนี้คือ การให้ข้อมูลและคำแนะนำเกี่ยวกับโครงการฯ เป็นอย่างดี นอกจากนี้ ยังได้รับการสนับสนุนในเรื่องของถุงขยะที่ทางเทศบาลได้นำมาแจกให้กับชุมชน รวมทั้งการจัดสรรคนและอุปกรณ์ในการทำความสะอาดพื้นที่สาธารณะ (ถนน) ในชุมชน และงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของโครงการฯ

บทบาทของเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองตากในทัศนะของผู้นำชุมชนเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการฯ มีดังต่อไปนี้คือ เป็นผู้ให้คำแนะนำและเป็นที่ปรึกษาให้กับชุมชน ติดตามประเมินผลของโครงการฯ นำหน้าที่กำหนดแผนพัฒนาของโครงการฯ ประชาสัมพันธ์และรณรงค์ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการรักษาสิ่งแวดล้อมตามกิจกรรมของโครงการฯ ซึ่งผู้นำชุมชนเห็นว่าบทบาทของเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองตากส่งผลดีต่อการพัฒนาชุมชนตามวัตถุประสงค์ของโครงการฯ ได้เป็นอย่างดี เช่น ช่วยให้คนในชุมชนเห็นความสำคัญของการรักษาความสะอาดของบ้านเรือนและชุมชน สร้างความสามัคคีและความเข้าใจอันดีให้กับคนในชุมชน และโครงการฯ นี้ยังสร้างชื่อเสียงให้กับชุมชนในระดับประเทศอีกด้วย

ตัวอย่างของการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่เทศบาลและบทบาทของเจ้าหน้าที่เทศบาลที่มีต่อชุมชนในทัศนะของผู้นำชุมชน เช่น

- “คัดคนในการทำความสะอาดชุมชน พร้อมอุปกรณ์ทำความสะอาดถนนในชุมชน”
  - “ออกค่าจ้างคนทำความสะอาดพร้อมอุปกรณ์”
  - “ให้คำแนะนำและเป็นที่ปรึกษาให้กับชุมชน”
  - “ได้รับงบประมาณสนับสนุน เพื่อใช้ในการดำเนินงานของชุมชน”
  - “ให้คำแนะนำแนวทางปฏิบัติ”
  - “คอยติดตามผลงานตามโครงการ ให้คำแนะนำ”
  - “ได้รับแจกถุงใส่ขยะในการคัดแยก”
  - “ได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่เทศบาลในเรื่องการจัดเก็บและการกำจัดขยะมูลฝอยโดยได้รับถุงดำจากเทศบาลทุกเดือน”
  - “ช่วยกำหนดแผนการพัฒนากำหนดบ้านเมืองและชุมชนให้น่าอยู่อย่างยั่งยืน”
  - “เป็นที่ปรึกษาให้ชาวบ้านเป็นอย่างดี”
- ด้านการมีส่วนร่วมในโครงการฯ ของผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในโครงการฯ ดังต่อไปนี้คือ ร่วมรักษาสิ่งแวดล้อมและรักษาความสะอาดบ้านเรือน ให้คำแนะนำแก่ประชาชนในชุมชน เช่น การแยกขยะ นอกจากนี้ ยังมีส่วนในการเป็นอาสาสมัครช่วยเหลือชาวบ้าน คัดเลือกและดูแลเรื่อง

การทำความสะอาดพื้นที่ในชุมชนอีกด้วย โดยสาเหตุหลักที่ผู้นำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของโครงการฯ เนื่องจากต้องการให้ชุมชนมีความสวยงาม น่าอยู่ และมีสาเหตุอื่นๆ ในการเข้าร่วมโครงการฯ เช่น ต้องการให้ชุมชนพัฒนาขึ้น ช่วยเหลือชุมชน เห็นประโยชน์ในการสร้างจิตสำนึกในเรื่องของการรักษาความสะอาดให้กับประชาชนในชุมชน และต้องการคนในชุมชนมีความสุข

ตัวอย่างด้านการมีส่วนร่วมในโครงการของผู้นำชุมชน เช่น

“ช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมให้สะอาด”

“ให้ความช่วยเหลือกับชุมชนและเทศบาล”

“เข้าร่วมโครงการพ่นหมอกกับครอบครัว”

“ร่วมดำเนินการพัฒนาชุมชน”

“มีส่วนร่วมในการพัฒนา ล้างตลาดสดริมน้ำให้สะอาด

“ดูแลบริเวณหน้าบ้านของตนเองให้สะอาด”

“เป็นอาสาสมัครช่วยเหลือชุมชน”

“ให้คำแนะนำแก่ชุมชน”

“คัดเลือกลูกจ้าง คอยดูแลความสะอาด”

ประโยชน์ที่ผู้นำชุมชนได้รับจากการเข้าร่วมต่าง ๆ ของโครงการฯ ได้แก่ ชุมชนมีความสะอาด เป็นระเบียบ สวยงามมากขึ้น เป็นประโยชน์ลำดับแรกที่ผู้นำชุมชนเล็งเห็นว่าเกิดขึ้นในชุมชนอย่างเห็นได้ชัด นอกจากนี้ ผู้นำชุมชนยังได้รับความรู้ต่าง ๆ เพิ่มขึ้น เช่น การแยกขยะ การกำจัดขยะที่ถูกต้อง สร้างชุมชนให้เข้มแข็ง เป็นต้น และประโยชน์ที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดของโครงการที่มีต่อชุมชนคือ การได้รับรางวัลจากการดำเนินกิจกรรมของโครงการฯ ซึ่งสามารถสร้างชื่อเสียงให้กับชุมชนและสร้างความภาคภูมิใจให้กับคนในชุมชนเป็นอย่างดี

ด้านการเสนอกิจกรรมที่จะให้มีเกิดขึ้นในโครงการฯ ผู้นำชุมชนร้อยละ 50 ได้เสนอกิจกรรมในโครงการ เช่น เสนอให้เพื่อถึงขยะให้มีจำนวนมากขึ้น เสนอให้ปลูกต้นไม้ดอกไม้บริเวณหน้าบ้านของตนเอง และทำโครงการนี้ให้เป็นโครงการต่อเนื่องเพื่อความสวยงามน่าอยู่ของชุมชนต่อไป และผู้นำอีกร้อยละ 50 ไม่มีการเสนอกิจกรรมใดๆ เพิ่มเติมเนื่องจากกิจกรรมที่ทางเทศบาลได้กำหนดขึ้นเป็นกิจกรรมที่ติดอยู่แล้ว

ผู้นำชาวบ้านทุกคนมีส่วนในการชักชวนผู้อื่นเข้าโครงการเพื่อต้องการให้ชุมชนมีความน่าอยู่มากขึ้น โดยชักชวนในเรื่องของการรักษาความสะอาดบริเวณบ้านของตนเอง การแนะนำกรทิ้งขยะให้ถูกวิธี

โครงการฯ จัดขึ้น

ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นในโครงการผู้นำชุมชนแสดงทัศนะไว้หลายประการ ได้แก่ งบประมาณที่จำกัดในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของโครงการฯ การได้รับข่าวสารที่ไม่ทั่วถึง และการไม่ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมของชาวบ้านบางกลุ่ม ซึ่งเป็นอุปสรรคในการดำเนินงานของโครงการได้ฯ แนวทางแก้ไขที่ผู้นำชุมชนได้เสนอเพื่อแก้ไข ได้แก่ เพิ่มงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมของโครงการ เพิ่มการประชาสัมพันธ์โดยส่งเจ้าหน้าที่เพื่อให้ข้อมูลในทุกหลังคาเรือนและจัดทำเอกสารเผยแพร่โครงการฯ ให้กับประชาชนในชุมชนเพื่อความเข้าใจที่ชัดเจนและถูกต้อง

ในทัศนะของผู้นำชุมชนกล่าวถึงโครงการฯ ว่ามีผลต่อการสร้างเครือข่ายในการมีส่วนร่วมทางสังคม ซึ่งได้แก่ การสร้างความสามัคคีในชุมชนเรื่องความสะอาด เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ชุมชนอื่น ๆ เพื่อให้แต่ละชุมชนให้ความสำคัญกับปัญหาสิ่งแวดล้อมและร่วมกันแก้ไขปัญหาและพัฒนาสิ่งแวดล้อมร่วมกัน

4. ข้อมูลการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างส่วนของประชาชนในชุมชน เกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการเมืองเจ้าตากสิน ถิ่นเมืองตากน่าอยู่ ส่วนมิติเมืองสะอาด

4.1 ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการดำเนินงานและการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในชุมชนในโครงการเมืองเจ้าตากสิน ถิ่นเมืองตากน่าอยู่ ส่วนมิติเมืองสะอาด

แหล่งข้อมูลโครงการเมืองเจ้าตากสิน ถิ่นเมืองตากน่าอยู่ ส่วนมิติเมืองสะอาด ที่ชาวบ้านได้รับทราบข้อมูลเป็นช่องทางหลักได้แก่ เสียงตามสายของชุมชน ลำดับต่อมาคือ คณะกรรมการชุมชน เจ้าหน้าที่เทศบาล ป้ายประกาศ และคนในชุมชน แต่มีชาวบ้านบางส่วน (คิดเป็นร้อยละ 2.5) ไม่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับโครงการฯ นี้

ด้านการมีส่วนร่วมในโครงการฯ ของชาวบ้านในชุมชนส่วนใหญ่ (ร้อยละ 95) ของกลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการฯ ซึ่งได้แก่ การทำความสะอาดบ้านเรือนและบริเวณบ้าน การแยกขยะ ปลูกต้นไม้ และทิ้งขยะให้ถูกที่ โดยสาเหตุหลักที่เข้าร่วมโครงการฯ คือต้องการให้ชุมชนสะอาด น่าอยู่ นอกจากนั้น ยังมีสาเหตุอื่นๆ เช่น ช่วยลดภาวะโลก

ร้อน ต้องการให้ชุมชนเจริญ และต้องการให้คนในชุมชนมีสุขภาพดี แต่มีชาวบ้านส่วนหนึ่งของกลุ่ม ตัวอย่างไม่ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของโครงการฯ

การเข้าร่วมกิจกรรมของชาวบ้านในชุมชนนั้นได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองตาก ซึ่งได้แก่ การได้รับแจกถุงขยะ (ถุงดำ) การจัดสถานที่ทิ้งขยะ เจ้าหน้าที่เทศบาล ที่ทำความสะอาดบริเวณพื้นที่สาธารณะ และการให้ข้อมูลข่าวสาร คำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ฯ โดยบทบาทของเจ้าหน้าที่เทศบาลฯ ส่งผลดีต่อการพัฒนาชุมชนตามโครงการนี้เป็นอย่างมาก เพราะสร้างความรู้ให้กับคนในชุมชน ดูแลสิ่งแวดล้อมของชุมชนให้ดีขึ้น เปลี่ยนขยะให้เป็นเงิน เป็นต้น

ตัวอย่างการสัมภาษณ์ เช่น

“ได้รับแจกถุงขยะจากเจ้าหน้าที่เทศบาลเมืองตาก และได้เอาถุงขยะไปวางไว้ที่ทางเทศบาลกำหนด”

“มีเจ้าหน้าที่มาทำความสะอาดตามถนน มีถุงขยะให้ตามบ้าน มีเจ้าหน้าที่มา อำนวยความสะดวกเก็บขยะตามบ้าน”

“ได้รับแจกถุงขยะ”

คุณสมบัติของผู้นำชุมชนที่ชาวบ้านเห็นว่ามีผลต่อการพัฒนาชุมชนมีหลายประการ ได้แก่ กล้าคิดกล้าตัดสินใจ แก้ไขปัญหาให้ประชาชน ทำงานรวดเร็ว เป็นนักพัฒนา ไม่เห็นแก่ตัว ซื่อสัตย์ ขยัน นำเชื่อถือ แต่คุณสมบัติที่สำคัญที่สุดในทัศนะของชาวบ้านเห็นว่าเป็นคุณสมบัติที่สำคัญที่สุดคือ ผู้นำต้องเข้าถึงประชาชน

ประโยชน์หลักที่ชาวบ้านได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการฯ ได้แก่ ชุมชนมีความสะอาด เป็นระเบียบ สวยงามมากขึ้น นอกจากนี้ ชาวบ้านยังได้รับความรู้เกี่ยวกับ กิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการ เช่น การแยกขยะ มีจิตสำนึกและมีวินัยในการรักษาความสะอาด มีรายได้จากการขายขยะที่คัดแยก สุดท้ายคือการมีสุขภาพที่ดีขึ้นเนื่องจากความมีระเบียบ สะอาด ของชุมชน

ตัวอย่างที่ชาวบ้านกล่าวถึงประโยชน์ของการเข้าร่วมโครงการ เช่น

“ได้ความรู้และพัฒนาชุมชน”

“ฝึกวินัยในการรักษาความสะอาด”

“ปลูกจิตสำนึกที่ดี”

“บ้านเมืองน่าอยู่”

“บ้านและชุมชนสะอาดมากขึ้น”

"มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการขายขยะที่คัดแยก"

ส่วนร่วมในกิจกรรมของโครงการฯ ได้

การแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้น ชาวบ้านในชุมชนได้เสนอแนวทางแก้ไขไว้ดังนี้คือ อันดับแรกคือเพิ่มการประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึงโดยส่งเจ้าหน้าที่แนะนำและให้ความรู้ และประโยชน์อย่างชัดเจนให้กับชาวบ้านและสร้างเป็นกิจกรรมและโครงการต่อเนื่อง ควรจัดทำประชาคมทุกเดือนเพื่อสร้างความเข้าใจและทราบความต้องการที่แท้จริงของชาวบ้านในชุมชนด้วย จัดให้มีการอบรมผู้นำชุมชนเกี่ยวกับข้อมูลของโครงการโดยให้ผู้นำนั้นสามารถถ่ายทอดข้อมูลต่อมายังชาวบ้านได้

ชาวบ้านส่วนใหญ่จากกลุ่มตัวอย่างได้มีส่วนในการชักชวนผู้อื่นเข้าโครงการ เพื่อต้องการให้ชุมชนมีความน่าอยู่มากขึ้น โดยชักชวนในเรื่องของการรักษาความสะอาดบริเวณบ้านของตนเองและชุมชน การแนะนำการทิ้งขยะให้ถูกวิธี และบอกถึงผลดีของการรักษาความสะอาดให้กับคนอื่นฟัง มีชาวบ้านส่วนน้อยไม่ชักชวนคนอื่นเพราะเห็นว่าแต่ละครัวเรือนก็ได้รับทราบข้อมูลที่เหมือนกันจึงไม่จำเป็นต้องชักชวน

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานโครงการฯ สามารถสรุปจุดเด่นของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มที่มีส่วนในการสร้างความสำเร็จต่อโครงการฯ ได้ดังนี้

กลุ่มตัวอย่าง	จุดเด่น	ปัญหาและอุปสรรค
เจ้าหน้าที่เทศบาล	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นแกนนำและมีส่วนร่วมในกิจกรรม - เป็นที่ปรึกษาและแนะนำโครงการ 	การเปลี่ยนผู้รับผิดชอบโครงการ อาจทำให้งานและกิจกรรมต่างๆ ของโครงการขาดความต่อเนื่อง

กลุ่มตัวอย่าง	จุดเด่น	ปัญหาและอุปสรรค
ผู้นำชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> - มีส่วนร่วมกับเทศบาลในการเป็นแกนนำชุมชนเพื่อดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของโครงการ - จัดสรรคนและอุปกรณ์การทำกิจกรรมต่างๆ ของโครงการ 	ขาดการเสนอข้อมูล คำแนะนำ จากกลุ่มผู้นำชุมชนเนื่องจากคิดว่ากิจกรรมต่างๆ ที่กำหนดขึ้นมาดีและเพียงพออยู่แล้ว
ประชาชนในชุมชน	- มีส่วนร่วมและให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่างๆ ของโครงการเป็นอย่างดี	ขาดการเสนอความคิดเห็น การรับรู้ การวางแผน โดยประชาชน จะดำเนินกิจกรรมตามแผนงานของเทศบาลเท่านั้น